helion.pl
KSIĘGARNIA INTERNETOWA · WYDAWNICTWO

IDŹ DO
PRZYKŁADOWY ROZDZIAŁ
SPIS TREŚCI

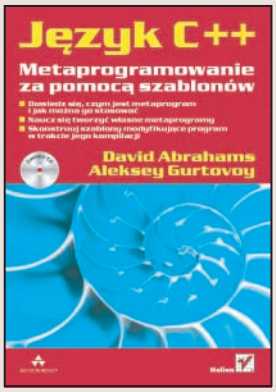
KATALOG KSIĄŻEK
KATALOG ONLINE
ZAMÓW DRUKOWANY KATALOG

TWÓJ KOSZYK
DODAJ DO KOSZYKA

CENNIK I INFORMACJE
ZAMÓW INFORMACJE O NOWOŚCIACH
ZAMÓW CENNIK

CZYTELNIA
FRAGMENTY KSIĄŻEK ONLINE

Język C++. Metaprogramowanie za pomocą szablonów

Autorzy: David Abrahams, Aleksey Gurtovoy
Tłumaczenie: Rafał Jońca
ISBN: 83-7361-935-6
Tytuł oryginału: C++ Template Metaprogramming: Concepts, Tools, and Techniques from Boost and Beyond
Format: B5, stron: 336

Metaprogramowanie to jedna z nowości, które pojawiły się ostatnio w świecie języka C++. Metaprogram to program będący w stanie modyfikować lub generować kod innego programu. Wykorzystanie zasad metaprogramowania pozwala na przykład na dynamiczną modyfikację programu podczas jego kompilacji. Pierwszym językiem pozwalającym na korzystanie z możliwości metaprogramowania jest C++ biblioteką STL.

„C++. Metaprogramowanie za pomocą szablonów" to książka przeznaczona dla tych programistów, którzy korzystają już z biblioteki STL i chcą zastosować ją do tworzenia metaprogramów. Opisano w niej zasady metaprogramowania, typy możliwe do wykorzystania w szablonach przeznaczonych do implementacji funkcji związanych z metaprogramowaniem oraz sposoby tworzenia szablonów modyfikujących programy podczas kompilacji.

- Typy i metafunkcje
- Operacje, sekwencje i iteratory
- Algorytmy biblioteki MPL i tworzenie własnych algorytmów
- Usuwanie błędów w szablonach
- Modyfikowanie programu w czasie kompilacji
- Język DSEL

Metaprogramowanie to nowość. Poznaj je już teraz, aby być przygotowanym na dzień, w którym stanie się standardem.

Wydawnictwo Helion
ul. Chopina 6
44-100 Gliwice
tel. (32)230-98-63
e-mail: helion@helion.pl

Spis treści

Przedmowa **7**

Podziękowania **9**

Struktura książki **11**

Rozdział 1. Wprowadzenie **13**
1.1. Zaczynamy 13
1.2. Czym jest metaprogram? 14
1.3. Metaprogramowanie w języku macierzystym 15
1.4. Metaprogramowanie w języku C++ 15
1.5. Dlaczego metaprogramowanie? 18
1.6. Kiedy stosować metaprogramowanie? 20
1.7. Dlaczego biblioteka metaprogramowania? 20

Rozdział 2. Cechy typu i manipulowanie nim **23**
2.1. Powiązanie typów 23
2.2. Metafunkcje 26
2.3. Metafunkcje numeryczne 29
2.4. Dokonywanie wyborów na etapie kompilacji 30
2.5. Krótka podróż po bibliotece Boost Type Traits 34
2.6. Metafunkcje bezargumentowe 39
2.7. Definicja metafunkcji 40
2.8. Historia 40
2.9. Szczegóły 41
2.10. Ćwiczenia 44

Rozdział 3. Dokładniejsze omówienie metafunkcji **47**
3.1. Analiza wymiarowa 47
3.2. Metafunkcje wyższych rzędów 56
3.3. Obsługa symboli zastępczych 58
3.4. Więcej możliwości lambdy 60
3.5. Szczegóły implementacji lambda 61
3.6. Szczegóły 64
3.7. Ćwiczenia 66

Rozdział 4. Operacje i otoczki typów całkowitych **69**
4.1. Operacje i otoczki typu logicznego 69
4.2. Operacje i otoczki liczb całkowitych 76
4.3. Ćwiczenia 80

Rozdział 5. Sekwencje i iteratory 83
5.1. Pojęcia 83
5.2. Sekwencje i algorytmy 84
5.3. Iteratory 85
5.4. Pojęcia związane z iteratorem 85
5.5. Pojęcia sekwencji 89
5.6. Równość sekwencji 94
5.7. Wewnętrzne operacje sekwencji 94
5.8. Klasy sekwencji 95
5.9. Otoczki sekwencji liczb całkowitych 99
5.10. Wyprowadzanie sekwencji 100
5.11. Pisanie własnych sekwencji 101
5.12. Szczegóły 110
5.13. Ćwiczenia 111

Rozdział 6. Algorytmy 115
6.1. Algorytmy, idiomy, wielokrotne użycie i abstrakcja 115
6.2. Algorytmy biblioteki MPL 117
6.3. Insertery 118
6.4. Podstawowe algorytmy sekwencji 121
6.5. Algorytmy zapytań 123
6.6. Algorytmy budowania sekwencji 123
6.7. Pisanie własnych algorytmów 126
6.8. Szczegóły 127
6.9. Ćwiczenia 128

Rozdział 7. Widoki i adaptery iteratorów 131
7.1. Kilka przykładów 131
7.2. Pojęcie widoku 137
7.3. Adaptery iteratora 137
7.4. Tworzenie własnego widoku 138
7.5. Historia 140
7.6. Ćwiczenia 140

Rozdział 8. Diagnostyka 143
8.1. Powieść o poprawianiu błędów 143
8.2. Korzystanie z narzędzi do analizy wyników diagnostyki 152
8.3. Zamierzone generowanie komunikatów diagnostycznych 156
8.4. Historia 167
8.5. Szczegóły 167
8.6. Ćwiczenia 168

Rozdział 9. Przekraczanie granicy między czasem kompilacji i wykonywania programu 171
9.1. Algorytm for_each 171
9.2. Wybór implementacji 174
9.3. Generatory obiektów 178
9.4. Wybór struktury 180
9.5. Złożenie klas 184
9.6. Wskaźniki na funkcje (składowe) jako argumenty szablonów 187
9.7. Wymazywanie typu 189
9.8. Wzorzec zadziwiająco powracającego szablonu 195
9.9. Jawne zarządzanie zbiorem przeciążeń 200
9.10. Sztuczka z sizeof 202
9.11. Podsumowanie 203
9.12. Ćwiczenia 203

Rozdział 10. Język osadzony zależny od dziedziny 205
10.1. Mały język… 205
10.2. …przechodzi długą drogę 208
10.3. Języki DSL — podejście odwrotne 215
10.4. C++ jako język gospodarza 218
10.5. Blitz++ i szablony wyrażeń 220
10.6. Języki DSEL ogólnego stosowania 225
10.7. Biblioteka Boost Spirit 234
10.8. Podsumowanie 240
10.9. Ćwiczenia 241

Rozdział 11. Przykład projektowania języka DSEL 243
11.1. Automaty skończone 243
11.2. Cele projektu szkieletu 246
11.3. Podstawy interfejsu szkieletu 247
11.4. Wybór języka DSL 248
11.5. Implementacja 254
11.6. Analiza 259
11.7. Kierunek rozwoju języka 261
11.8. Ćwiczenia 261

Dodatek A Wprowadzenie do metaprogramowania za pomocą preprocesora 265
A.1. Motywacja 265
A.2. Podstawowe abstrakcje preprocesora 267
A.3. Struktura biblioteki preprocesora 269
A.4. Abstrakcje biblioteki preprocesora 269
A.5. Ćwiczenie 286

Dodatek B Słowa kluczowe typename i template 287
B.1. Zagadnienia 288
B.2. Reguły 291

Dodatek C Wydajność kompilacji 299
C.1. Model obliczeniowy 299
C.2. Zarządzanie czasem kompilacji 302
C.3. Testy 302

Dodatek D Podsumowanie przenośności biblioteki MPL 315

Bibliografia 317

Skorowidz 321

Rozdział 1.

Wprowadzenie

Warto potraktować ten rozdział jako rozgrzewkę przed pozostałą częścią książki. Przećwiczymy tutaj najważniejsze narzędzia, a także zapoznamy się z podstawowymi pojęciami i terminologią. Pod koniec rozdziału każdy powinien już mniej więcej wiedzieć, o czym jest niniejsza książka, i być głodnym kolejnych informacji.

1.1. Zaczynamy

Jedną z przyjemnych kwestii związanych z metaprogramowaniem szablonami jest współdzielenie pewnej właściwości z tradycyjnymi, starymi systemami. Po napisaniu metaprogramu można go używać bez zastanawiania się nad jego szczegółami — oczywiście o ile wszystko działa prawidłowo.

Aby uświadomić każdemu, że przedstawiona kwestia to nie tylko wymyślna teoria, prezentujemy prosty program C++, który po prostu używa elementu zaimplementowanego jako metaprogram szablonu.

```
#include "libs/mpl/book/chapter1/binary.hpp"
#include <iostream>

int main()
{
    std::cout << binary<101010>::value << std::endl;
    return 0;
}
```

Nawet jeśli jest się dobrym w arytmetyce binarnej i od razu można odgadnąć wynik działania programu bez jego uruchamiania, warto zadać sobie ten trud i go skompilować oraz uruchomić. Poza upewnieniem się w kwestii samej koncepcji, jest to dobry test sprawdzający, czy wykorzystywany kompilator potrafi obsłużyć kod przedstawiany w książce. Wynikiem działania programu powinno być wyświetlenie na standardowym wyjściu wartości dziesiętnej liczby binarnej 101010:

1.2. Czym jest metaprogram?

Gdy potraktować słowo **metaprogram** dosłownie, oznacza ono „program o programie”[1]. Od strony bardziej praktycznej metaprogram to program modyfikujący kod. Choć sama koncepcja brzmi nieco dziwacznie, zapewne nieraz nieświadomie korzystamy z takich rozwiązań. Przykładem może być kompilator C++, który modyfikuje kod C++ w taki sposób, by uzyskać kod w asemblerze lub kod maszynowy.

Generatory analizatorów składniowych takie jak YACC [Joh79] to kolejny przykład programów manipulujących programem. Wejściem dla YACC jest wysokopoziomowy opis analizatora składniowego zawierający zasady gramatyczne i odpowiednie polecenia umieszczone w nawiasach klamrowych. Aby na przykład przetworzyć i wykonać działania arytmetyczne zgodnie z przyjętą kolejnością wykonywania działań, można zastosować następujący opis gramatyki dla programu YACC.

```
expression : term
           | expression '+' term { $$ = $1 + $3; }
           | expression '-' term { $$ = $1 - $3; }
           ;
term : factor
     | term '*' factor { $$ = $1 * $3; }
     | term '/' factor { $$ = $1 / $3; }
     ;
factor : INTEGER
       | group
       ;
group : '(' expression ')'
      ;
```

Program YACC wygeneruje plik źródłowy języka C++ zawierający (poza wieloma innymi elementami) funkcję `yyparse()`, którą wywołuje się w celu przeanalizowania tekstu zgodnie z podaną gramatyką i wykonania określonych działań[2].

```
int main()
{
  extern int yyparse();
  return yyparse();
}
```

Użytkownicy programu YACC działają przede wszystkim w dziedzinie projektowania analizatorów składniowych, więc język YACC można nazwać **językiem specjalistycznym** (**dziedzinowym**). Ponieważ pozostała część głównego programu wymaga zastosowania ogólnego języka programowania i musi się komunikować z analizatorem składniowym, YACC konwertuje język specjalistyczny na **język macierzysty**, C, który użytkownik kompiluje i konsoliduje z pozostałym kodem. Język specjalistyczny przechodzi więc przez dwa kroki przekształceń, a użytkownik bardzo dobrze zna granicę między nim a pozostałą częścią programu głównego.

---

[1] W filozofii, podobnie jak w programowaniu, przedrostek „meta” oznacza „o” lub „o jeden poziom opisowy wyżej”. Wynika to z oryginalnego greckiego znaczenia „ponad” lub „poza”.

[2] Oczywiście trzeba jeszcze zaimplementować odpowiednią funkcję `yylex()` dokonującą rozbioru tekstu. W rozdziale 10. znajduje się pełny przykład. Ewentualnie warto zajrzeć do dokumentacji programu YACC.

1.3. Metaprogramowanie w języku macierzystym

YACC to przykład translatora — metaprogramu, którego język specjalistyczny różni się od języka macierzystego. Bardziej interesująca postać metaprogramowania jest dostępna w językach takich jak Scheme [SS75]. Programista metaprogramu Scheme definiuje własny język specjalistyczny jako podzbiór dopuszczalnych programów samego języka Scheme. Metaprogram wykonuje się w tym samym kroku przekształceń co pozostała część programu użytkownika. Programiści często przemieszczają się między typowym programowaniem, metaprogramowaniem i pisaniem języków specjalistycznych, nawet tego nie dostrzegając. Co więcej, potrafią w sposób niemalże nierozróżnialny scalić w tym samym systemie wiele dziedzin.

Co ciekawe, kompilator C++ zapewnia niemalże dokładnie taką samą użyteczność metaprogramowania jak przedstawiony wcześniej przykład. Pozostała część książki omawia odblokowywanie siły tkwiącej w szablonach i opisuje sposoby jej użycia.

1.4. Metaprogramowanie w języku C++

W języku C++ metaprogramowanie odkryto niemalże przypadkowo ([Unruh94], [Veld95b]), gdy udowodniono, iż szablony zapewniają bardzo elastyczny język metaprogramowania. W niniejszym podrozdziale omówimy podstawowe mechanizmy i typowe rozwiązania używane w metaprogramowaniu w języku C++.

1.4.1. Obliczenia numeryczne

Najprostsze metaprogramy C++ wykonują obliczenia na liczbach całkowitych w trakcie kompilacji. Jeden z pierwszych metaprogramów został przedstawiony na spotkaniu komitetu C++ przez Erwina Unruha — w zasadzie był to niedozwolony fragment kodu, którego komunikat o błędzie zawierał ciąg wyliczonych liczb pierwszych!

Ponieważ niedozwolonego kodu nie da się wydajnie stosować w dużych systemach, przyjrzyjmy się bardziej praktycznym aplikacjom. Kolejny metaprogram (który leży u podstaw przedstawionego wcześniej testu kompilatora) zamienia liczby dziesiętne bez znaku na ich odpowiedniki binarne, co umożliwia wyrażanie stałych binarnych w przyjaznej formie.

```
template <unsigned long N>
struct binary
{
    static unsigned const value
       = binary<N/10>::value * 2       // dodaje bardziej znaczący bit
         + N%10;                       // przejście do mniej znaczącego bitu
};
```

```
template <>                              // specjalizacja
struct binary<0>                         // przerywa rekurencję
{
    static unsigned const value = 0;
};

unsigned const one   =    binary<1>::value;
unsigned const three =   binary<11>::value;
unsigned const five  =  binary<101>::value;
unsigned const seven =  binary<111>::value;
unsigned const nine  = binary<1001>::value;
```

Jeżeli ktoś zastanawia się, gdzie jest program, proponujemy rozważyć, co się stanie w momencie próby dostępu do zagnieżdżonej składowej `::value` z `binary<N>`. Tworzy się egzemplarze szablonu `binary` z coraz to mniejszymi `N` aż do osiągnięcia przez `N` zera. Warunkiem końca jest specjalizacja. Innymi słowy, przypomina to działanie funkcji rekurencyjnej. Czy jest to program czy może funkcja? Ogólnie rzecz biorąc, kompilator **zinterpretuje** ten krótki metaprogram.

Sprawdzanie błędów

Nic nie stoi na przeszkodzie, aby użytkownik przekazał do `binary` wartość 678, która nie jest poprawną wartością binarną. Wynik na pewno nie będzie sensowny (zostanie wykonane działanie $6 \cdot 2^2 + 7 \cdot 2^1 + 8 \cdot 2^0$), a przekazanie wartości 678 na pewno wskazuje błąd użytkownika. W rozdziale 3. przedstawimy rozwiązanie zapewniające, iż `binary<N>::value` skompiluje się tylko wtedy, gdy reprezentacja dziesiętna `N` będzie się składała tylko z samych zer i jedynek.

Ponieważ język C++ wprowadza rozróżnienie między wyrażeniami obliczanymi w trakcie kompilacji i w trakcie działania programu, metaprogramy wyglądają inaczej niż ich tradycyjne odpowiedniki. Podobnie jak w Scheme programista metaprogramów C++ pisze kod w tym samym języku co tradycyjne programy, ale w C++ ma dostęp tylko do podzbioru elementów języka związanych z etapem kompilacji. Porównajmy poprzedni program z prostą wersją `binary` wykonaną jako tradycyjny program.

```
unsigned binary(unsigned long N)
{
    return N == 0 ? 0 : N%10 + 2 * binary(N/10);
}
```

Podstawowa różnica między przedstawionymi wersjami polega na sposobie obsługi warunku zakończenia: metaprogram używa **specjalizacji szablonu** do opisu tego, co dzieje się dla `N` równego zero. Przerywanie za pomocą specjalizacji to element wspólny niemal dla wszystkich metaprogamów C++, choć czasem wszystko ukryte jest za interfejsem biblioteki metaprogramowania.

Inną bardzo ważną różnicę między językiem C++ tradycyjnym i wykonywanym w trakcie kompilacji obrazuje poniższa wersja `binary`, która korzysta z pętli `for` zamiast z rekurencji.

```
unsigned binary(unsigned long N)
{
    unsigned result = 0;
    for (unsigned bit = 0x1; N; N /= 10, bit <<= 1)
```

```
    {
        if (N%10)
            result += bit;
    }
    return result;
}
```

Choć ta wersja jest dłuższa od rozwiązania rekurencyjnego, zapewne zastosuje ją większość programistów C++, gdyż jest na ogół wydajniejsza od rekurencji.

Część języka C++ związana z czasem kompilacji nazywana jest często „językiem czysto funkcyjnym", a to z powodu właściwości, jakie współdzieli z językami takimi jak Haskell: (meta)dane są niezmienne, a (meta)funkcje nie mogą mieć efektów ubocznych. Wynika z tego, iż C++ czasu kompilacji nie posiada tradycyjnych zmiennych używanych w typowym języku C++. Ponieważ nie można napisać pętli (poza pętlą nieskończoną) bez sprawdzania pewnego zmiennego stanu zakończenia, iteracje po prostu nie są dostępne w trakcie kompilacji. Z tego względu w metaprogramach C++ wszechobecna jest rekurencja.

1.4.2. Obliczenia typu

Dużo ważniejsza od obliczania wartości liczbowych w trakcie kompilacji jest zdolność języka C++ do obliczania **typów**. W zasadzie w pozostałej części książki dominuje obliczanie typu — pierwszy przykład przedstawiamy już na początku kolejnego rozdziału. Choć jesteśmy tutaj bardzo bezpośredni, zapewne większość osób traktuje metaprogramowanie szablonami jako „obliczenia związane z typami".

Choć dla dobrego zrozumienia obliczeń typów warto przeczytać rozdział 2., już teraz zamierzamy przedstawić przedsmak ich siły. Pamiętasz kalkulator wyrażeń wykonany w YACC? Wychodzi na to, iż nie potrzebujemy translatora, aby osiągnąć podobne działanie. Po odpowiednim otoczeniu kodu przez bibliotekę Boost Spirit poniższy w pełni poprawny kod C++ działa w zasadzie identycznie.

```
expr =
      ( term[expr.val = _1] >> '+' >> expr[expr.val += _1] )
    | ( term[expr.val = _1] >> '-' >> expr[expr.val -= _1] )
    | term[expr.val = _1]
    ;

term =
      ( factor[term.val = _1] >> '*' >> term[term.val *= _1] )
    | ( factor[term.val = _1] >> '/' >> term[term.val /= _1] )
    | factor[term.val = _1]
    ;

factor =
      integer[factor.val = _1]
    | ( '(' >> expr[factor.val = _1] >> ')' )
    ;
```

Każde przypisanie zapamiętuje obiekt funkcji, który analizuje i oblicza element gramatyki podany po prawej stronie. Zachowanie każdego zapamiętanego obiektu funkcyjnego

w momencie wywołania jest w pełni określone jedynie przez **typ** wyrażenia użytego do jego wykonania. Typ każdego wyrażenia jest **obliczany przez metaprogram** związany z poszczególnymi operatorami.

Podobnie jak YACC biblioteka Spirit jest metaprogramem generującym analizatory składniowe dla podanej gramatyki. Jednak w odróżnieniu od YACC Spirit definiuje swój język specjalistyczny jako podzbiór samego języka C++. Jeśli jeszcze nie dostrzegasz tego powiązania, nic nie szkodzi. Po przeczytaniu niniejszej książki na pewno wszystko stanie się oczywiste.

1.5. Dlaczego metaprogramowanie?

Jakie są zalety metaprogramowania? Z pewnością istnieją prostsze sposoby rozwiązania przedstawionych tutaj problemów. Przyjrzyjmy się dwóm innym podejściom i przeanalizujmy ich zastosowanie pod kątem interpretacji wartości binarnych i konstrukcji analizatorów składniowych.

1.5.1. Pierwsza alternatywa — obliczenia w trakcie działania programu

Chyba najprostsze podejście związane jest z wykonywaniem obliczeń w trakcie działania programu zamiast na etapie kompilacji. Można w tym celu wykorzystać jedną z implementacji **funkcji** `binary()` z poprzedniej części rozdziału. System analizy składniowej mógłby dokonywać interpretacji gramatyki w trakcie działania programu, na przykład przy pierwszym zadaniu analizy składniowej.

Oczywistym powodem wykorzystania metaprogramowania jest możliwość wykonania jak największej liczby zadań jeszcze przed uruchomieniem programu wynikowego — w ten sposób uzyskuje się **szybsze programy**. W trakcie kompilacji gramatyki YACC dokonuje analizy i optymalizacji tabeli generacji, co w przypadku wykonywania tych zadań w trakcie działania programu zmniejszyłoby ogólną wydajność. Podobnie, ponieważ `binary` wykonuje swoje zadanie w trakcie kompilacji, `::value` jest dostępna jako stała w trakcie kompilacji, a tym samym kompilator może ją bezpośrednio zamienić na kod obiektu, zaoszczędzając wyszukania w pamięci, gdy zostanie użyta.

Bardziej subtelny, ale i ważniejszy argument przemawiający za metaprogramowaniem wynika z faktu, iż wynik obliczeń może **wejść w znacznie głębszą interakcję z docelowym językiem**. Na przykład rozmiar tablicy można poprawnie określić na etapie kompilacji tylko jako stałą, na przykład `binary<N>::value` — nie można tego zrobić za pomocą wartości zwracanej przez funkcję. Akcje zawarte w nawiasach klamrowych gramatyki YACC mogą zawierać dowolny kod C lub C++, który zostanie wykonany jako część analizatora składniowego. Takie rozwiązanie jest możliwe tylko dlatego, że akcje są przetwarzane w trakcie **kompilacji** gramatyki i są przekazywane do docelowego kompilatora C++.

1.5.2. Druga alternatywa — analiza użytkownika

Zamiast wykonywać obliczenia w trakcie kompilacji lub działania programu, wykonujemy wszystko ręcznie. Przecież przekształcanie wartości binarnych na ich odpowiedniki szesnastkowe jest powszechnie stosowaną praktyką. Podobnie ma się sprawa z krokami przekształceń wykonywanymi przez program YACC lub bibliotekę Boost Spirit.

Jeśli alternatywą jest napisanie metaprogramu, który zostanie wykorzystany tylko raz, można argumentować, iż analiza użytkownika jest wygodniejsza — łatwiej skonwertować ręcznie wartość binarną na szesnastkową niż pisać wykonujący to samo zadanie metaprogram. Jeżeli jednak wystąpień takiej sytuacji będzie kilka, **wygoda** bardzo szybko przesuwa się w stronę przeciwną. Co więcej, po napisaniu metaprogramu można go rozpowszechnić, aby inni programiści również mogli wygodniej pisać programy.

Niezależnie od liczby użyć metaprogramu zapewnia on użytkownikowi **większą siłę wyrazu** kodu, gdyż można określić wynik w formie najlepiej tłumaczącej jego działanie. W kontekście, gdzie wartości poszczególnych bitów mają duże znaczenie, znacznie większy sens ma napisanie `binary<101010>::value` niż `42` lub tradycyjne `0x2a`. Podobnie kod w języku C dla ręcznie napisanego analizatora kodu na ogół zasłania logiczne związki między poszczególnymi elementami gramatyki.

Ponieważ ludzie są ułomni, a logikę metaprogramu wystarczy napisać tylko raz, wynikowy program ma większą szansę być **poprawnym i łatwiej modyfikowalnym**. Ręczna zamiana wartości binarnych zwiększa prawdopodobieństwo popełnienia błędu, bo jest bardzo nudna. Dla odróżnienia ręczne tworzenie tabel analizy składniowej jest tak niewdzięcznym zadaniem, iż unikanie w tej kwestii błędów jest poważnym argumentem za korzystaniem z generatorów takich jak YACC.

1.5.3. Dlaczego metaprogramowanie w C++?

W języku takim jak C++, gdzie język specjalistyczny stanowi po prostu podzbiór języka używanego w pozostałej części programu, metaprogramowanie jest szczególnie wygodne i użyteczne.

- Użytkownik może od razu korzystać z języka specjalistycznego bez uczenia się nowej składni lub przerywania układu pozostałej części programu.
- Powiązanie metaprogramów z pozostałym kodem, w szczególności innymi metaprogramami, staje się bardziej płynne.
- Nie jest wymagany żaden dodatkowy krok w trakcie kompilacji (jak ma to miejsce w przypadku YACC).

W tradycyjnym programowaniu powszechne są starania o odnalezienie złotego środka między wyrazistością, poprawnością a wydajnością kodu. Metaprogramowanie ułatwia przerwanie tej klasycznej szarady i przeniesienie obliczeń wymaganych do uzyskania wyrazistości i poprawności do etapu kompilacji.

1.6. Kiedy stosować metaprogramowanie?

Przedstawiliśmy kilka odpowiedzi na pytanie **dlaczego** metaprogramowanie i kilka przykładów wyjaśniających, **jak** działa metaprogramowanie. Warto jeszcze wyjaśnić, **kiedy** warto je stosować. W zasadzie już przedstawiliśmy większość najważniejszych kryteriów stosowania metaprogramowania szablonami. Jeśli spełnione są dowolne trzy z poniższych warunków, warto zastanowić się nad rozwiązaniem wykorzystującym metaprogramowanie.

- Chcesz, aby kod został wyrażony w kategoriach dziedziny problemowej. Na przykład chcesz, by analizator składni przypominał gramatykę formalną, a nie zbiór tabel i podprocedur, lub działania na tablicach przypominały notację znaną z obiektów macierzy lub wektorów, zamiast stanowić zbiór pętli.
- Chcesz uniknąć pisania dużej ilości podobnego kodu implementacyjnego.
- Musisz wybrać implementację komponentu na podstawie właściwości jego parametrów typu.
- Chcesz skorzystać z zalet programowania generycznego w C++, na przykład statycznego sprawdzania typów i dostosowywania zachowań bez utraty wydajności.
- Chcesz to wszystko wykonać w języku C++ bez uciekania się do zewnętrznych narzędzi i generatorów kodu źródłowego.

1.7. Dlaczego biblioteka metaprogramowania?

Zamiast zajmować się metaprogramowaniem od podstaw, będziemy korzystali z wysokopoziomowej pomocy biblioteki MPL (*Boost Metaprogramming Library*). Nawet jeśli ktoś nie wybrał tej książki w celu zapoznania się ze szczegółami MPL, sądzimy, że czas poświęcony na jej naukę nie pójdzie na marne, gdyż łatwo ją wykorzystać w codziennej pracy.

1. **Jakość**. Większość programistów używających komponentów metaprogramowania szablonami traktuje je — całkiem słusznie — jako szczegóły implementacyjne wprowadzane w celu ułatwienia większych zadań. Dla odróżnienia, autorzy MPL skupili się na wykonaniu użytecznych narzędzi wysokiej jakości. Ogólnie komponenty z biblioteki są bardziej elastyczne i lepiej zaimplementowane niż te, które wykonałoby się samemu w celu przeprowadzenia innych zadań. Co więcej, przyszłe wydania z pewnością będą ulepszane i optymalizowane.

2. **Ponowne użycie**. Wszystkie biblioteki hermetyzują kod jako komponent wielokrotnego użytku. Co więcej, dobrze zaprojektowana biblioteka ogólna zapewnia szkielet pojęciowy mentalnego modelu rozwiązywania pewnych problemów. Podobnie jak standardowa biblioteka języka C++ dostarcza iteratory i protokół obiektów funkcyjnych, biblioteka MPL zapewnia iteratory typów i protokół metafunkcyjny. Dobrze wykonany szkielet pozwala programiście skupić się na decyzjach projektowych i szybkim wykonaniu właściwego zadania.
3. **Przenośność**. Dobra biblioteka potrafi gładko przejść przez niuanse różnic w platformach sprzętowych. Choć w teorii żaden z metaprogramów języka C++ nie powinien mieć problemów z przenośnością, rzeczywistość jest inna nawet po 6 latach od standaryzacji. Nie powinno to jednak dziwić — szablony C++ to najbardziej złożony aspekt tego języka programowania, który jednocześnie stanowi o sile metaprogramowania C++.
4. **Zabawa**. Wielokrotne pisanie tego samego kodu jest wyjątkowo nudne. Szybkie połączenie komponentów wysokiego poziomu w czytelne, eleganckie rozwiązanie to czysta zabawa! Biblioteka MPL redukuje nudę, eliminując potrzebę powtarzania najbardziej typowych wzorców metaprogramowania. Przede wszystkim elegancko unika się specjalizacji przerywających i jawnych rekurencji.
5. **Wydajność wytwarzania**. Poza satysfakcją personelu zdrowie projektów zależy również od przyjemności czerpanej z programowania. Gdy programista przestaje mieć frajdę z programowania, staje się zmęczony i powolny — błędny kod jest bardziej kosztowny od kodu pisanego dobrze, ale powoli.

Jak łatwo się przekonać, biblioteka MPL jest pisana zgodnie z tymi samymi zasadami, które przyświecają tworzeniu innych bibliotek. Wydaje nam się, że jej pojawienie się jest zwiastunem, iż metaprogramowanie szablonami jest gotowe opuścić pracownie badawcze i zacząć być stosowane przez programistów w codziennej pracy.

Chcielibyśmy zwrócić szczególną uwagę na czwarty z przedstawionych punktów. Biblioteka MPL nie tylko ułatwia korzystanie z metaprogramowania, ale również czyni je czystą przyjemnością. Mamy nadzieję, że innym osobom uczenie się jej przyniesie tyle radości, co nam przyniosło jej tworzenie i wykorzystywanie.